

властивостей, які сьогодні досить інтенсивно прищеплюються людині імітаційними реаліями. Високий рівень поширеності в суспільстві соціальної імітації сприяє соціальній апатії та аномії, зростанню соціальної незадоволеності в умовах ілюзії стабільності, розмиванню меж між моральним і аморальним і, як наслідок, духовній спустошеності.

Масштаби поширення імітаційних практик залежать від особливостей соціокультурного контексту, в який вони виявляються вписаними. Чим вище соціальна і культурна компетенція широких мас населення, тим менш ефективними виявляються погано сконструйовані соціально імітаційні практики. Чим більше число симулякрів продукується в рамках соціально імітаційних практик, тим менше в окремих людей і соціальних груп можливостей перетворення дійсності за допомогою справжньої творчості.

Література:

1. Бабинцев, В. П. Имитационные технологии в практике государственного и муниципального управления [Электронный ресурс]. *Ученые записки : электронный научный журнал Курского государственного университета*. 2013. № 4 (28). URL: <http://www.scientific-notes.ru/pdf/033-037.pdf>
2. Мельникова, Т. П. Феномен социальной имитации как фактор, влияющий на состояние национальной безопасности. *Журнал Белорусского государственного университета. Социология*. 2020, 1. С. 53–59.
3. Тощенко, Ж. Метаморфози сучасної суспільної свідомості: методологічні основи соціологічного аналізу. *Соціс*. 2001. № 6. С. 3–15.

Наталія ГРИГОРУК

*кандидат історичних наук, доцент,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль, Україна*

ДЕМОКРАТИЧНІ ЦІННОСТІ СУСПІЛЬСТВА

Демократичні цінності – це те, заради чого демократію захищають, це її значущість і життєдайність, її привабливість для мільйонів людей, те, завдяки чому демократія здобуває нових прихильників в усьому світі. До демократичних цінностей в першу чергу належать: громадянство і громадянськість, свобода совісті, свобода слова, людська гідність, моральна автономія, приватність і невтручання в особисте життя, громадська асоціація, соціальний порядок.

Ядро демократії становлять громадянство і громадянськість. Вони означають не тільки формальну належність людини до держави, політико-юридичний зв'язок із її структурами, скільки розвиненість соціальної свідомості й індивідуальної гідності, спроможність людини усвідомлювати власні інтереси і захищати їх зі знанням справи та з урахуванням інтересів усього суспільства.

Демократія потребує свідомого й активного залучення громадян до суспільного життя і без цього вона не може відбутися. Громадянство, розвинений громадянський стан є цінностями, бо вони підносять людину, цивілізують її, формують порядок, заснований на свободі й відповідальності.

Ліберальна демократія породила й затвердила як одну із основних своїх цінностей свободу совісті й віротерпимість.

Вагоме значення цієї цінності полягає в тому, що демократія дає змогу знаходити й ефективно використовувати форми нормального співіснування громадян, які дотримуються різних релігійних уподобань або ж узагалі є атеїстами. Релігійні вподобання та переконання людини є цариною індивідуального вибору. Сьогодні принципи свободи совісті закріплені у міжнародних документах з прав людини, конституціях демократичних держав. Але міжрелігійні та міжконфесійні протиріччя, сутички і конфлікти не зникли безслідно. В наш час релігійні екстремісти і фанатики намагаються засобами терору домогтися своєї мети, таким чином «переконати опонентів». Демократія шукає гідну й адекватну відповідь на такі виклики.

Вільні у своїх діях і захищені законом ЗМІ створюють свободу слова у суспільстві і надають змогу громадянам бути по-справжньому обізнаними зі станом справ у країні. Через них людина може висловити своє судження стосовно тієї чи іншої суспільної проблеми.

Наслідком свободи слова є громадська думка. Адже вона стає можливою тільки тоді, коли люди можуть вільно, не боячись за наслідки, виявляти своє істинне ставлення до тих чи інших подій, громадських інституцій тощо.

Таким чином, свобода слова, вільні ЗМІ є однією з найбільших цінностей демократії. Разом з тим, як і будь-яка інша свобода, вона не може існувати без обмежень.

Громадянин – носій гідності та її захисник. Гідність – сукупність рис, що характеризують позитивні моральні якості. Гідність – складова авторитету громадянина, його самоповаги й поваги до інших. Кожна людина – неповторне творіння, і це потрібно усвідомлювати й цінувати,

розвивати й відповідально застосовувати в житті, розуміючи, що гідність є породженням і умовою свободи. По-справжньому гідною може бути тільки вільна людина. Гідність змушує громадянина діяти, ставати на заваді порушенням принципів і основ демократичного ладу, протидіяти будь-яким утискам свободи.

Гідність є усвідомлення людиною своєї громадянської ваги, громадського обов'язку. При цьому повага до іншого і його визнання ґрунтується не на якихось міркуваннях поважати «за щось» або «заради чогось», а виключно на тому, що людину поважають як таку, шанують у ній людське.

Повага до людської гідності вимагає глибоко вкоріненої в суспільстві терпимості, визнання невідчужуваних прав за всіма людьми. Культ гідності й толерантності у цивілізованому суспільстві, звеличує людину, розкріпає її.

Моральна автономія означає, що людина здійснює своє самовизначення вільно й неупереджено, користуючись власним розумінням щастя й добра. Ніхто не може вплинути на вподобання людини. Це сфера її вільного вибору. Члени суспільства мають і відчують моральну та практичну автономність, коли забезпечується їм статус невідчужуваності. Більшість записаних у Конституції прав і свобод відповідає цій меті.

Приватне життя – це особлива частина сфери людської життєдіяльності, у якій особа має змогу визначати власне життя й існувати незалежно від інших. В демократичній правовій державі закон оберігає людину і коло її спілкування від стороннього інтересу.

Демократія є соціально-орієнтованою формою світогляду. Демократизм ґрунтується на повазі до громадської думки, спільного рішення, громадського порядку і соціальної згоди. Суспільні цінності становлять міцну етичну основу демократичного існування. Мається на увазі солідарність, довіра, взаємна підтримка, готовність спільно й узгоджено діяти для захисту спільних інтересів. Це загальна цінність будь-якого суспільства. Звичайно, що більшість людей хотіли б жити в умовах стабільності, впорядкованості й безпеки. Проте демократія – це постійно діючий, але впорядкований конфлікт. Буває, що він набуває значних масштабів під час виборів, але від цього суспільство у підсумку тільки виграє. Принаймні проблеми у демократичному суспільстві не заганняються всередину, а швидко і толерантно вирішуються. Отже, культура конфлікту є важливим здобутком демократії.

Література:

1. Латигіна Н. Основні критерії, принципи та рівні здійснення демократії. *Політичний менеджмент*. 2009. № 3(36). С. 81-91.
2. Форми демократії. *Велика українська юридична енциклопедія* : у 20 т. / О. В. Петришин (відп. ред.) та ін.. 2017. Т. 3 : Загальна теорія права. С. 818.
3. Шипілов Л. М. Народовладдя як основа демократичної держави. Х.: ФІНН, 2009. 216 с.

Оксана ВАЛІОН

*кандидат історичних наук, доцент,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль, Україна*

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ЕКОНОМІКИ РЕСПУБЛІКИ БІЛОРУСЬ: АКСІОЛОГІЧНІ, НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ І ТЕХНОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ

Глобалізація сучасного світу, перехід до постіндустріального інформаційного суспільства, економіки знань та четвертої промислової революції актуалізують роль і значення новітніх цифрових технологій для забезпечення якості життя людей. Цифровізація зумовлює кардинальну трансформацію суспільного буття, адже змін зазнають усі його складові. Активне впровадження інновацій формує нову технологічну реальність, в якому потреба цифрового, віртуального середовища стає справжньою екзистенційною цінністю. Крім того, прискорення тренду на цифровізацію відбувається нині під впливом пандемії COVID-19, зумовлюючи необхідність розвитку цифрових технологій різних сфер життєдіяльності суспільства, – від освіти, яка перейшла у дистанційний формат, до електронного здійснення торговельних операцій, доставки продукції. У цьому контексті важливої ролі набувають питання цифрового контролю, гнучкості ринку праці, його адаптації до віддаленої роботи. Реальністю стає цифрова глобалізація, що зміцнює взаємозалежність світової спільноти, поглиблює міжнародний поділ праці. Отже, глобальні виклики сьогодення потребують здійснення державної політики, яка б враховувала ці зміни, адекватно і швидко на них реагувала.

Інноваційний шлях розвитку є одним із пріоритетів для Республіки Білорусь. Нині він великою мірою визначається цифровізаційною трансформацією економіки з метою підвищення її ефективності та конкурентоспроможності. Розвиток ІТ-індустрії, побудова ІТ-держави,